

Hazreti Peygamberin Tefsir Yöntemi

Sürmeli, Mehmet. *Hazreti Peygamberin Tefsir Yöntemi*. Ankara: Atlas Yayınları, 2021.

Esmâ Nur Maden

Kur'an-ı Kerim'i tebliğ ve tebyin ile görevlendirilen¹ Hz. Peygamber (as), Kur'an'ın rehberliğinde yaşamanın en güzel örneğini sunmuştur. Bu sebeple onun sünnetine ittiba Kur'an'a göre hayat sürebilmeyi mümkün kılacaktır. Nitekim tefsir literatüründe pek çok ayet Resulullah'ın sünneti ile açıklanmıştır. Günümüz araştırmalarında da Hz. Peygamber'in Kur'an'ın anlaşılmasındaki rolüne dair pek çok çalışma yapılmıştır. Bunlardan biri de Mehmet Sürmeli'nin *Hazreti Peygamberin Tefsir Yöntemi* adlı eseridir.

Kitap iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Hz. Peygamber'in Dil ve Metodla ilgili Tavsiyeleri başlığı altında, Hz. Peygamber'in Arap dilini öğrenmek ve metodla ilgili tavsiyelerine; ikinci bölümde ise Hz. Peygamber'in Kur'an Anlayışı ve Tefsir Yöntemi başlığı altında Hz. Peygamber'in Kur'an-ı Kerim öğretimi, Kur'an-ı Kerim tilaveti, hıfza teşviki, Kur'an-ı Kerim'i yaşamaya verdiği önem, Kur'an bilenleri görevlendirmede öncelmesi ve Hz. Peygamber'in tefsir yöntemi konularına yer verilmiştir. Bununla birlikte zikri geçen konular çok sayıda alt başlık altında ele alınmıştır. Çalışmanın içindekiler sayfasına bu alt başlıkların alınmaması sade bir görünüm vermekle birlikte eserin mevcut derinliğini göstermemektedir. Örneğin, sadece giriş başlığında bile 10 farklı konu işlenmiş, 10. başlık da ayrıca 10 alt başlığa ayrılmıştır. Bu durum yazarın konuyu derinleştirip detaylı bulgulara ulaştığını gösterir.

Yazar bu çalışmanın konusunun Resulullah'ın Kur'an tefsirini ortaya koymak olmadığını, dolayısıyla bu meyandaki örnekleri derlemediğini, çünkü bu alandaki çalışmaların varlığı ve rivayet kitaplarındaki zenginliğin kendisini bu alana girmekten alıkoyduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte kitabın başlığı, çalışmanın Hz. Peygamber'in tefsir yöntemine yoğunlaşılacağını işaret etse de eserin içeriğinde bu konu oldukça sınırlı işlenmiştir (s. 172-201). Yazar ana hedefinin Hz. Peygamberin Kur'an'a bakışı ile günümüz insanın bakış açısı arasındaki mesafeyi kısaltmak olduğunu söylemektedir.

Müellifin Hz. Peygamber'i tanımaya ve tanıtmaya dair vurguları, sünnetin dindeki önemine dair söylemleri öne çıkmaktadır. Yazar Kur'an ve sünnet metinlerine yaklaşımda Arapçanın çok önemli olduğunu sıkça vurgular. Bu metinleri incelerken ayakları sağlam

¹ el-Maide 5/67; en-Nahl 16/44.

Öğretim Görevlisi, Karabük Üniversitesi, Karabük, esmanurmaden@karabuk.edu.tr
Lecturer, Karabük University, Karabük, Turkey, esmanurmaden@karabuk.edu.tr

*This article has been reviewed by at least one referee and scanned via a plagiarism software.
Bu makale en az bir hakem tarafından incelenmiş ve intihal yazılımı ile taranmıştır.*

Maden, Esmâ Nur. "Hazreti Peygamberin Tefsir Yöntemi". *Mutalaa* 4/1(Aralık 2024), 91-93.

ORCID ID: orcid.org/0009-0003-0043-7974
ROR ID: ror.org/04wy7gp54
DOI: doi.org/10.5281/zenodo.14582608

Geliş tarihi: 28.12.2024
Kabul tarihi: 20.12.2024

basan yorumlar yapabilmenin aynı zamanda keyfi yorumlamalardan uzaklaşabilmenin Arapçayı iyi bilmekten geçtiğini zikreder. Yazarın bu anlamda ülkemizdeki meal çalışmalarına bazı eleştirileri vardır. Sürmeli, gerekli ilmi donanıma sahip olmadan yani burada başta dil ve tamamlayıcı unsurları kastederek sünnet, hadis, siyer, insanlık tarihi, İslam tarihi, İslami ilimlerin usulleri (fıkıh, kelam, tefsir) ek olarak da tıp, astronomi, biyoloji, coğrafya, sosyoloji, psikoloji vb. bilmeden Kur'an'a yaklaşımda bulunmanın eksik kaldığı tespitini yapar.

Yazar günümüz problemlerine dair çözüm ve tavsiyeler sunar. Müslümanların çağın sorunlarına çözüm üretmediğini bunun arka planında komplekse düşmek ve İslam'ı hayatlarının öznesi yapamamak olduğunu söylemektedir. İslam dinine tarihsel bakan, İslam'ı 610-632 yılları arasına mumyalayan bu zihniyetin Allah'ın haramlarını helal gördüğünü, Hz. Peygamber'in hadis ve sünnetine itibar etmeyip hatta kendi yorum ve düşüncelerini onun önüne geçirmek cesareti gösterdikleri tenkitini yapmaktadır. Hal böyle olunca da Müslümanların (ilim ehlini de kastetmektedir) çağın meselelerini tahlil edip çözüm üretmediği çünkü buna dair bilgi ve birikimlerden yoksun oldukları bunun yanı sıra böyle bir dertlerinin de olmadığı eleştirisini getirir.

Yazar eserinde sık sık Kur'an'ı yaşamaya ve onun hükümlerine uygun bir toplum inşa etmeye dair fikir ve tavsiyelerde bulunmaktadır. Yapılması gereken en önemli şeyin, Kur'an-ı Kerim'in nasıl okunacağı, anlaşılacağı, yaşanacağı, değerler üreteceği, hayatın tüm alanlarının onunla nasıl anlamlandırılacağı ve hâkim kılınacağını bilme işi olduğunu ifade etmektedir.

Eserin son bölümünde Hz. Peygamber'in tefsir yöntemi incelenmiştir. Buradan hareketle yazarın Resulullah'ın şu tefsir yöntemlerini tespit ettiği görülmektedir:

1. Kelime Tefsiri
2. Kavram Tefsiri
3. Deyimler Tefsiri
4. Vücut İfadeleri Tefsiri
5. Sahabenin Tefsire Ait İctihadlarının Takriri/Onayı
6. Ayetlerle İstişad Etme/Uygulamalarının Ayetlerden Gerekçesini Gösterme
7. Ayeti Bağlamından Almak Suretiyle Delil Getirme
8. Mücmeli/ Kur'an'daki Kapalılıkların Beyan Etmesi
9. Müşkil Lafızları Açıklığa Kavuşturma
10. Müphematı İzah Edip Açıklaması
11. Yol Gösterme ve İrşad Şeklindeki Açıklamalar
12. Ayetleri Yanlış Anlamayı Düzeltmesi ve Uygun Açıklamalar Yapması
13. Kur'an'da Hüküm Olmayan Konularda Hüküm Koyması.

Burada zikredilen 13 tefsir yönteminin bazılarını bir yöntem olarak addetmek pek mümkün değildir. Daha ziyade Hz. Peygamber'in bazı ayetlerle ilgili beyanlarının konusunu tespit etmek kabilindedir. Bu sebeple herbirini bir yöntem olarak kabul edemeyiz. Lakin yazarın bu konuyu birçok alt başlık altında ele alması da Hz. Peygamberin Kur'an'ı tebyin bağlamındaki rivayetlerini derinlemesine incelemiş ve bu tasnifi yapmış olduğunu göstermektedir.

Yazarın eserinde en çok vurguladığı konulardan birisi Kur'an'ı doğru anlama meselesidir. Bu noktada yazar meselenin iki anahtarı olduğunu söylemekte olup bunlardan ilkinin Hz. Peygamber döneminin arapçasını tüm yönleriyle bilmek, diğerinin ise Resulullah'ın

sünnetine ve Kur'an'ın tarihine vukufiyet olduğunu beyan eder. Bu önemli iki anahtar Kur'an-ı Kerim'i ehliyetsiz kötü niyetli insanların elinde oyuncak olmaktan kurtaracak, ona göre keyfi ve ön kabullü yaklaşımlardan da muhafaza edecektir. Yazarın bu konu etrafında verdiği rivayet örnekleri oldukça zengin ve doyurucu olmuştur. Genel manada ise yazar hadis kaynaklarından tespit ettiği bulgulardan çalışmasının konusu dahilinde çıkarsamalar yapmış, tespitlerini örneklerle desteklemiştir.

Çalışmanın ana kaynakları başta Kütüb-i Tis'a literatürü olmak üzere diğer hadis eserleridir. Bununla birlikte klasik ve çağdaş tefsirlerden de yararlanmıştır. Yazar İbn İshak, İbn Hişam ve İbn Sa'd'ın eserleri başta olmak üzere ilk dönem tarih kitaplarından da istifade ettiğini beyan eder. Yine yazarın hadis, tefsir, İslam hukuku ve siyer alanındaki akademik çalışmalara da müracaat ettiği görülmektedir. Kanaatimizce eserin kaynakça kısmı oldukça geniştir.

Hz. Peygamber'in Tefsir Yöntemi konusu genel itibariyle Tefsir tarihi kitapları içinde Kur'an'ın sünnetle tefsiri başlığı adı altında ele alınmıştır. Hüseyin Çelik'in "Hz. Peygamber'in Kur'an'ı Tefsir Etme Şekilleri"² isimli makalesi akademik anlamda konuyu incelemiştir. Bu konuda Türkçe kitap düzeyinde az sayıda çalışma bulunması hasebiyle Sürmeli'nin bu kitabının bir boşluğu doldurduğu söylenebilir.

Yazarın diğer yayınlarına bakıldığında tefsir, hadis, eğitim, fıkıh, siyaset bilim, kelam ve tasavvuf gibi çok geniş bir yelpazede ilgi alanının olduğu görülmektedir. Müellif *Sahabenin Kur'an Anlayışı*³ isimli doktora tezini çalışırken Hz. Peygamber'in bu bakışta gerçek özne olduğunu gördüğünü, bundan sonra ise Resulullah'ın Kur'an ile ilgili sözlerini ve uygulamalarını bir tarafa alıp tekraren ana kaynaklara yönelerek bu eseri yazmaya başladığını beyan etmektedir.

Özetle ifade etmek gerekirse; bu kitabın Hz. Peygamber'i tanımak, tanıtmak, Kur'an'ı anlamadaki rolüne vurgu yapmak adına günümüz insanına hitap eder bir üslupla kaleme alınmış, emek mahsulü bir çalışma olduğu anlaşılmaktadır.

Etik Beyan: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Yazar(lar) / Author(s): -

Finansman / Funding: Yazarlar, bu araştırmayı desteklemek için herhangi bir dış fon almadıklarını kabul ederler / The authors acknowledge that they received no external funding in support of this research.

² Hüseyin Çelik, "Hz. Peygamber'in Kur'an'ı Tefsir Etme Şekilleri", *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi* 5/3 (2016), 119-137.

³ Mehmet Sürmeli, *Sahabenin Kur'an Anlayışı* (Ankara: MG V Yayınları, 2017)